

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Dávky pomoci v hmotné nouzi

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jméno autora: Romana Cupalová
Katedra: Sociální pedagogiky
Vedoucí práce: PaedDr. Marie Vorlová
Studijní program: 6141R030 Pastorační a sociální práce
Rok odevzdání: 2007

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto písemnou bakalářskou práci s názvem „Dávky pomoci v hmotné nouzi“ napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

Ve Varnsdorfu dne 07.06.2007

Romana Cupalová

ANOTACE

Práce obsahuje vyčlenění dávek pomoci v hmotné nouzi ze systému sociální politiky. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Práce je koncipována na 50 stran. Součástí práce je 8 příloh.

Teoretická část vymezuje koncepci sociální politiky od počátku. Podstatná část práce je věnována sociálnímu zabezpečení. Skrze sociální síť dochází k rozboru sociální pomoci.

V praktické části se nachází srovnání nového systému vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi a zákona o sociální potřebnosti. Dále je popsáno překlenovací období mezi zákony a situace, které toto období přineslo odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu ve Varnsdorfu. Poslední kapitola vymezuje klady a zápory, které v současném pojetí vnímají pracovnice sociálního odboru na Městském úřadu ve Varnsdorfu. Součástí poslední kapitoly je srovnání finančních toků vyplacených Městským úřadem ve Varnsdorfu na dávkách sociální péče a dávek pomoci v hmotné nouzi v období od srpna 2006 do května 2007.

V závěru práce jsou navržena opatření, která by vedla k minimalizaci uvedených záporů.

Klíčová slova: sociální politika - sociální zabezpečení - sociální pomoc - dávky pomoci v hmotné nouzi

THE ANNOTATION

This report includes severance of social security benefit of system social policy. The report is divided into two parts. Theoretical and practical. Report has about 50 pages. Part of essay is 8 side dish.

Theoretical part is stating out conception of social policy. Social security is presented in the main part of report. Social assistance is attending dutiny social network.

In practical part is compare of new system to payment of benefits. There is describe bridging period between rules and describe situation which influence bridging period. In the last caption are allocated positive and negative aspects of new system. Part of the last caption is compere of financial resources of social benefits, which were payed out in period on August 2006 to May 2007.

In the end are proposed measure of negative aspect to minimalize this negative aspects.

Key words: social policy - social security - social assistance - benefit of help in material need

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat všem, kteří přispěli ke vzniku této práce.

Ráda bych touto cestou poděkovala paní PaedDr. Marii Vorlové za odborné vedení bakalářské práce, ochotu a trpělivost při konzultacích.

Velké poděkování rovněž patří paní Mgr. Janě Křížové, vedoucí oddělení péče o rodinu, odboru sociálních věcí a zdravotnictví při Městském úřadu ve Varnsdorfu, za její podnětné připomínky a návrhy k práci.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	SOCIÁLNÍ POLITIKA	2
2.1	Základní vymezení	2
2.2	Základní principy sociální politiky	3
2.3	Cíle sociální politiky	5
2.4	Objekty sociální politiky	6
2.5	Subjekty sociální politiky	6
2.6	Funkce sociální politiky	7
2.7	Nástroje sociální politiky	9
2.8	Sociální síť	11
2.9	Oblasti sociální politiky	11
3	SOCIÁLNÍ STÁT (WELFARE STATE).....	14
3.1	Základní vymezení	14
3.2	Definice sociálního státu	14
3.3	Typologie (modely) sociálního státu.....	15
4	SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	17
4.1	Obecné vymezení	17
4.2	Principy sociálního zabezpečení	18
4.3	Sociální zabezpečení v České republice	19
4.4	Sociální pojištění	20
4.5	Státní sociální podpora	24
5	SOCIÁLNÍ POMOC	25
5.1	Cíle sociální politiky	25
5.2	Principy sociální pomoci.....	26
5.3	Subjekty sociální pomoci	26
5.4	Nástroje sociální pomoci.....	27
6	DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI	32
6.1	Životní minimum	33
6.2	Dávky pomoci v hmotné nouzi	35
6.3	Srovnávací analýza	41
6.4	Pozitiva a negativa zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi	43
7	ZÁVĚR.....	49
8	SEZNAM LITERATURY	51
	PŘÍLOHY	53

1 ÚVOD

Každý člen naší společnosti se více či méně podílí na sociální politice. Možnosti sociální politiky představují poradenství, služby a zabezpečení každého člena společnosti. S nástupem letošního roku došlo ke třem výrazným změnám v zákonné oblasti sociální pomoci. Konkrétně vešel v platnost zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dále pak zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

Poslední dva jmenované zákony se pokusím prakticky přiblížit v této práci.

Cílem mé práce bylo shrnutí problematiky vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi do jednoho celku. Bylo mou snahou vymezit zásadní rozdíly mezi původní a stávající úpravou.

Hlavním záměrem reformy bylo snížení nákladů na vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. Zda se tento záměr zdařil, se pokusím prokázat v kapitole 6.3 (strana 41-43).

Lze předpokládat, že v prvopočátku platnosti zákona vyvstane řada nedostatků zákona o pomoci v hmotné nouzi. Tyto nedostatky jsou po praktické stránce přiblíženy v kapitole 6.4 (strana 43-48).

Obsahem práce je zakotvení systému pomoci v hmotné nouzi v celkovém pojetí sociální politiky. Práce je postavena na metodách studia literatury (dostupných publikací, zákonů, jejich výkladů a v neposlední řadě metodik a stanovisek Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky), využití postřehů známých odborníků, metody srovnávací analýzy a metody přímého zúčastněného pozorování. Právě poslední dvě metody byly stěžejní pro vytvoření praktické části této práce.

V teoretické části jsou mimo jiné popisovány součásti, nástroje, objekty, oblasti sociální politiky. Hlubší vymezení je pak věnováno systému sociálního zabezpečení, resp. sociální pomoci.

2 SOCIÁLNÍ POLITIKA

2.1 Základní vymezení

Pro pochopení principu vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi je nutné podívat se na samý začátek procesu, tedy na otázku sociální politiky. Sociální zákonodárství, do kterého zákon o pomoci v hmotné nouzi spadá, je základním prostředkem sociální politiky. Sociální politika má mnoho definic.

Sociální politika jako vědní obor se zabývá analýzou procesů tvorby a pokouší se o analýzu procesů tvorby a realizace politik. Tyto politiky se týkají vztahů občanů a sociálně-ekonomických podmínek jejich života. Na druhé straně, sociální politika jako praktická disciplína, se zaměřuje na ovlivňování situací a vztahů jedinců, skupin i celé společnosti. Snaží se o aktivní zkvalitňování životních podmínek jejich života. Pojem sociální politiky není jednotný, proto nelze jednoznačně stanovit její definici. Pro potřeby této práce byla zvolena definice Igora Tomeše, podle které lze sociální politiku definovat jako:

„Soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo o udržení a provozování (fungování) svého či jiného státního, samosprávného nebo nestátního sociálního systému.“¹

Sociální politika jako celek představuje určitý systém s vnitřními vazbami i s vazbami na své společenské okolí, které mají společné i určité znaky. Častokrát je sociální politika vymezena jako soubor aktivit, skrze které usiluje o zlepšení základních životních podmínek občanů jako celku. Směřuje k zabezpečování „sociálního bezpečí“ a „sociální suverenity“ v rámci politických a hospodářských možností země. Sociální suverenitu a bezpečí lze charakterizovat jako obecné životní postoje člověka. Předpokládá se, že o tyto postoje usiluje každý jedinec a v určité míře i celá společnost. Pokud má jedinec slabý pocit sociálního bezpečí, může vykazovat pouze nepatrnou sociální suverenitu. Sociální bezpečí a suverenita spolu úzce souvisí a nelze je od sebe oddělit. Pokud se člověk cítí v bezpečí, je rovněž dostatečně suverénní a výkonný. Jakmile je jedinec dostatečně oceněn za svůj výkon, stává se suverénním a zároveň i sociálně bezpečným. Pravým opakem sociálního

¹ Matoušek. „Základy sociální práce“. 155

bezpečí a sociální suverenity jsou pojmy „sociální závislost“ a „sociální ohrožení“. Smyslem sociální politiky je zajišťování a udržování sociální suverenity, bezpečí a předcházení a omezování sociální závislosti a ohrožení².

V České republice je sociální politika postavena na dvou přístupech:

V širším pojetí lze sociální politiku vymezit jako konkrétní jednání státu a ostatních subjektů, které ovlivňuje sociální sféru společnosti. Sociální politika je vnímána jako soubor aktivit, které se vztahují bezprostředně k životním podmínkám obyvatelstva. Toto pojetí je významné pro dlouhodobé plány sociální politiky, např. stanovení sociálního programu, koncepční úvahy o sociální politice.

V užším pojetí se pojednává především o reakcích na jednotlivá sociální rizika (např. nemoc, stáří, invaliditu, aj.) a eliminaci sociální tvrdosti, která doprovází fungování tržního mechanismu (např. nezaměstnanost či chudoba). Právě toto pojetí je důležité pro tuto práci, protože na základě tohoto pojetí redukuje sociální politika opatření v souvislosti s oblastmi zaměstnanosti a především sociálního zabezpečení.

Sociální politiku lze rovněž rozdělit podle přístupu k řešení problémů:

- opatření „**ex ante**“ - aktivní (perspektivní) sociální politika - toto pojetí usiluje o prevenci, tedy o předcházení vzniku sociálních problémů
- opatření „**ex post**“ - pasivní (retrospektivní) sociální politika - tato koncepce politiky se zaměřuje na řešení již vzniklých sociálních problémů

2.2 Základní principy sociální politiky

2.2.1 Princip sociální spravedlnosti

Sociální spravedlnost je klíčovým principem sociální politiky. Spravedlnost je měřítko mezilidských vztahů, základní náboženská a mravní hodnota. Tvoří základ právního řádu, států a politik. Sociální spravedlnost jsou pravidla, podle kterých jsou mezi jednotlivé občany, případně sociální skupiny ve společnosti, rozdělovány příjmy, bohatství, předpoklady a životní příležitosti.

Pro tuto práci je stěžejní zákonodárná rovina spravedlnosti. Neexistuje obecně platná představa o tom, co je a co není sociálně spravedlivé. Sociální

² Srv. Krebs, „Sociální politika“. s. 16-17

spravedlnost a nespravedlnost, jejich rozsah i charakter se váží k sociálnímu napětí či souladu (smíru) ve společnosti. Sociální spravedlnost je relativní pojem a k jeho řešení je třeba přistupovat na základě různých hledisek a přihlížet tak vždy k charakteru konkrétní sociální situace.

Pro posouzení sociálních situací se využívají nejčastěji následující hlediska:

- 1) výkonná, zásluhová
- 2) princip souladu mezi vstupy a výstupy
- 3) princip rovnosti
- 4) princip rovných příležitostí
- 5) princip potřeby

Výše uvedená hlediska jsou protikladná. To potvrzuje myšlenku subjektivního posuzování jednotlivých sociálních situací.

2.2.2 Princip sociální solidarity

Sociální solidarita souvisí především s utvářením a rozdělováním životních podmínek a prostředků jedinců a sociálních skupin, především rodin v zájmu naplňování idey sociální spravedlnosti. Solidarita je výrazem lidského porozumění a pospolitosti, vzájemné soudržnosti a také odpovědnosti. Uskutečňuje se na základě svobodné vůle lidí a jejich ochoty. Lze mluvit o solidaritě:

- 1) mezinárodní – jde o aktivity mezinárodních organizací
- 2) celostátní – solidarita organizovaná státem
- 3) místní i regionální – obce, církve, spolky, charity
- 4) jednotlivců a rodin:
 - a) mezigenerační
 - b) mezi zdravými a nemocnými
 - c) zaměstnanými a nezaměstnanými, atd.

Sociální solidarita je realizována pomocí redistribuční a transferové politiky státu. Významnou složku však rovněž tvoří solidarita jedinců, spolků, sdružení atd.

2.2.3 Princip subsidiarity

Tento princip je postaven na pomoci občanu, jehož problém je řešen co nejvíce individuálně pro potřeby občana, tedy co nejvíce řešena daná konkrétní

situace. Vychází z přístupu k člověku jako individu s jedinečnými vlastnostmi, vůlí, schopnostmi, dispozicemi i možnostmi. Podle tohoto principu je každý povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemá-li tuto možnost, musí mu pomoci rodina, pak teprve stát.

2.2.4 *Princip participace*

Podle tohoto principu by se měl každý občan aktivně podílet na společenském životě a tedy i na sociální politice. Naplňování principu participace je postupným, dlouhodobým procesem, který lze nazvat jako přechod od člověka jako objektu sociální politiky, k člověku plnoprávnému, odpovědnému, tedy jako k respektovanému subjektu. Člověk přestává být pasivním příjemcem sociálně - politických opatření, ale sám se na jejich tvorbě podílí a spolurozhoduje o jejich realizaci.

Sociální politika rovněž pracuje s dalšími principy, např. principy univerzality, adekvátnosti, komplexnosti, garance, aj.

2.3 *Cíle sociální politiky*

Základním cílem sociální politiky je vytvoření lidsky důstojných podmínek života a zajištění rovných příležitostí všem. Dalšími cíli sociální politiky je zajištění sociální integrace, sociální koheze a sociálního fungování. Dosahování sociální koheze musí být únosné ekonomicky, sociálně i politicky. Sociální politika musí předcházet a zabraňovat konfliktům, zajišťovat sociální rovnováhu a sociální smír. Každý člověk prožije během svého života několik sociálních událostí, které významně ovlivňují sociální situaci. Pokud se člověk necítí sociálně bezpečně, mohou tyto situace vést k sociální desintegraci, k sociálnímu vyloučení. V případě, že k takové situaci dojde, dostane se člověku sociální ochrany. Sociální ochrana je soubor nástrojů, kterými společnost zajišťuje řešení obtížných životních situací, které vedou k sociální a ekonomické nouzi a které nejsou občané schopni řešit sami. Vychází z nezadatelných lidských práv na důstojný život. Soustava státních institucí pro zajištění sociální ochrany je sociální správa.

Jednotlivé **sociální události** mohou být vyvolány:

- ⇒ změnou zdravotního stavu, jeho udržením nebo znovunabytím, změnou způsobenou ztrátou zaměstnání nebo zánikem výdělečné činnosti,
- ⇒ mateřstvím, zakládáním rodiny a výchovou dětí,
- ⇒ hmotnou nouzí a následnou chudobou,
- ⇒ sociální desintegrací či sociální exkluzí³.

2.4 *Objekty sociální politiky*

„Objekty sociální politiky jsou ti, kterým jsou opatření sociální politiky určena a na něž jsou orientována.“⁴

Tyto objekty jsou pro potřeby sociální politiky strukturovány podle různých hledisek, např. z hlediska věku, pohlaví, vzdělání, příjmů, ekonomické aktivity, četnost dětí v rodinách aj. Nelze si však myslet, že je možné působit na celé skupiny. Primárně se cílů dosahuje přes jedince, nikoli přes skupinu. Základem je tedy jedinec, který tvoří součást celku, se svými jedinečnými vlastnostmi, schopnostmi, zájmy, potřebami a dispozicemi aj. Rozhodující je tedy rozvíjení osobnosti a zachovávání základních práv na lidskou důstojnost.

2.5 *Subjekty sociální politiky*

„Subjekty sociální politiky jsou ti, kteří mají zájem, vůli, schopnosti, předpoklady, možnosti a prostředky k určité sociální činnosti či chování a kdo takové činnosti a chování může iniciovat a naplňovat.“⁵

Subjekty sociální politiky jsou:

- ☞ stát a jeho orgány - významná role v této oblasti patří Parlamentu České republiky, který vytváří a přijímá potřebná legislativní opatření
- ☞ ministerstvo práce a sociálních věcí
- ☞ orgány sociálního zabezpečení

³ Srv. Matoušek. „Základy sociální péče“. s. 163

⁴ Srv. Krebs. „Sociální politika“ s. 37

⁵ Srv. Krebs. „Sociální politika“. s. 38

- ☞ úřady práce
- ☞ zaměstnavatelé a firmy
- ☞ odborové orgány
- ☞ regiony, místní komunity, obce, jejich orgány a instituce, občanské iniciativy
- ☞ církve
- ☞ občané, rodiny, domácnosti - vzájemná pomoc mezi občany, rodinami, komunitami, sousedy.

2.6 Funkce sociální politiky

Funkce sociální politiky spolu vzájemně souvisí, působí celistvě a vztahují se k velice rozmanitým objektům:

- » k člověku jako k pracovní síle,
- » k člověku ve stavu nouze,
- » k pracovnímu kolektivu,
- » k rodině,
- » k pacientovi, apod.

Ve většině situací mají funkce na objekty sociální politiky různorodý vliv. Společně pak však působí na společnost jako celek.

Mezi nejčastější funkce jsou uváděny:

- ochranná,
- rozdělovací a přerozdělovací,
- homogenizační,
- stimulační,
- preventivní.

Úkolem státu je optimalizace výše uvedených funkcí v praktickém politickém dění.

2.6.1 Ochranná funkce

Ochranná funkce řeší již vzniklé sociální události, kdy je objekt znevýhodněn vůči ostatním. Jedná se o zmírnění nebo odstranění důsledků daných sociálních událostí.

2.6.2 Rozdělovací a přerozdělovací funkce

Tato funkce je nejsložitější, avšak také nejdůležitější funkcí sociální politiky. Skrze tuto funkci je určován podíl jednotlivců na výsledku ekonomické činnosti a na společném bohatství. Jednoduše lze říci, že řeší co, jak, za co, a podle čeho rozdělovat.

Rozdělovací funkce má mnoho možností pohledu, např. rozdělování důchodů, účelné začleňování lidí do společnosti, rozdělování prostředků, podmínek a předpokladů sloužících ke zdokonalování jejich života a osobního rozvoje.

Přerozdělovací funkce má za úkol přerozdělit trhem nespravedlivě rozdělené finance. Cílem přerozdělovací funkce je:

- ✓ zajištění důstojných životních podmínek všem občanům (všichni se nepodílejí na ekonomických činnostech, ale všichni se musí podílet na užití ekonomických zdrojů),
- ✓ zajištění rovných šancí pro všechny,
- ✓ zabezpečení bezporuchového fungování společenského systému spotřebou veřejných institucí (školství, správa, zdravotnictví, atd.),
- ✓ odstraňování nedokonalosti konkurence (odstranění monopolního postavení na trhu).

Nástrojem přerozdělovací funkce je státní rozpočet a veřejné rozpočty.

2.6.3 Homogenizační funkce

Jedná se o relativně novou funkci, ve které jde především o dosahování určité stejnorodosti v uspokojování základních potřeb. Je to vlastně proces, ve kterém společnost dospívá k poskytování stejných šancí vzdělávat se, pracovat, pečovat o své zdraví, apod. podle potřeb, individuálních schopností a předpokladů.

2.6.4 Stimulační funkce

Posláním stimulační funkce je obecně řečeno podporovat, podněcovat, vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců a sociálních skupin, jak v oblasti ekonomické, tak mimo ni.

2.6.5 Preventivní funkce

Snahou preventivní funkce je zabránění nežádoucím situacím, k celkovému omezení možností vzniku těchto situací. Jedná se čistě o preventivní funkci, kterou víceméně plní všechny obory sociální politiky.

2.7 Nástroje sociální politiky

Nástroje sociální politiky slouží ke zkvalitnění a zpřehlednění sociální politiky. V současné době je důraz kladen na přehlednost a dostupnost. Základním nástrojem je právní řád a v jeho rámci pak sociálně-právní legislativa. Dalšími nástroji sociální politiky jsou:

- právní normy - Ústava České republiky, Listina lidských práv a svobod, zákony, nařízení vlády, vyhlášky ministerstva, vyhlášky orgánu samosprávy, aj.
- ekonomické nástroje - opatření, které směřují k ovlivňování a přerozdělování disponibilních prostředků
- organizační a programové struktury
- nátlakové akce

2.7.1 Nástroje mající konkrétní aplikační charakter

2.7.1.1 Sociální příjmy

Jedná se o příjmy spojené s opatřeními sociální politiky. V České republice tyto příjmy představují zejména dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory, věcné a finanční dávky pomoci v hmotné nouzi a podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci.

2.7.1.2 Sociální služby

Sociální služby jsou nastaveny tak, aby uspokojovaly specifické potřeby určitých skupin obyvatelstva. Mezi tyto služby patří především služby seniorům, zdravotně postiženým, rodinám s dětmi, atd.

2.7.1.3 Věcné dávky

Tyto dávky jsou spojeny především s ochranou zdraví, např. léky, kompenzační pomůcky, ochranné pracovní pomůcky, aj. V případě sociální pomoci se např. jedná o dávky ve formě oblečení, potravinových poukázek atd.

2.7.1.4 Úlevy a výhody

Jedná se o výhody poskytované různým skupinám obyvatelstva, např. studentům, důchodcům, vojákům, atd.

2.7.2 *Nástroje z hlediska času*

Do komplexního přehledu sociální politiky chybí zmínit hledisko času, které je důležité pro dodržování stanovených cílů. V rámci časového hlediska sociální politika pracuje (resp. měla by pracovat) s dvěma základními typy nástrojů:

2.7.2.1 Doktríny

Doktrína je dlouhodobá směrnice určující sociálně-právní činnost a zároveň určuje dlouhodobý směr sociální politiky. Doktrína má za úkol konkrétně vymezit stěžejní oblasti sociální politiky, zároveň musí být založena na respektování základních lidských práv a svobod, a v neposlední řadě musí být postavena na hodnotách moderní demokratické společnosti. Potřeba doktríny je dána tím, že velká část sociálně-politických problémů vyžaduje dlouhodobou představu cílového řešení.

2.7.2.2 Program

Program představuje prostředek, způsob, techniku dosahování programových cílů. Jedná se o doplňkový proces, který není vázán na dlouhou časovou periodu.

2.8 Sociální síť

„Sociální síť je množina jednotlivců a osobních vazeb mezi nimi přesahující hranice formálních i neformálních skupin.⁶“

V současné době je pojem sociální síť spojována spíše s internetovými technologiemi, a tak se ztrácí původní smysl tohoto pojmu.

Sociální politika vymezuje sociální síť jako síť klientových vztahů využitelných v socioterapii - zahrnuje příbuzné, přátele, sousedy, kolegy, klienty stejných služeb aj.

Sociální práce pak v širším slova smyslu používá pojem pro síť možných služeb. Pro klienta to může představovat zdroje, které může využít při řešení své situace. Pro poslední z uvedených možných definic se rovněž používá záchranná sociální síť.

Záchranná sociální síť je systém státem garantovaného a institucionálně zajištěného sociálního zabezpečení, který zapojuje sociální pojištění, sociální podporu a sociální pomoc. Díky této síti, by se občan neměl dostat do neúnosné nouze ani v době ekonomické krize. Rozdíl od sociální sítě je tedy ve státem garantovaném zabezpečení. V sociální síti jsou rovněž registrovány služby, které nemusí poskytovat pouze stát.

2.9 Oblasti sociální politiky

2.9.1 Politika sociálního zabezpečení

V současné době se Česká republika opírá o tři základní pilíře: sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc. Jelikož zákon o pomoci v hmotné nouzi, který je předmětem praktické části, spadá do oblasti sociální pomoci, je sociálnímu zabezpečení věnována zvláštní kapitola.

2.9.2 Politika zaměstnanosti

Posláním politiky zaměstnanosti je přispívat k podpoře dynamické rovnováhy na trhu práce a k omezení nezaměstnanosti. V České republice funguje tzv. aktivní

⁶ Viz. Slovník sociální práce. s. 200

politika, která se buď zaměřuje na skupiny lidí, kteří jsou v evidenci úřadu práce nebo je součástí makroekonomické politiky vlády. Pasivní politika zaměstnanosti pak znamená podporu uchazečů o zaměstnání. V České republice jsou v rámci podpory vzdělávání a aktivní politiky zaměstnanosti nabízeny rekvalifikační kurzy, které jsou uchazeči poskytnuty zdarma. Navíc je uchazečům v době rekvalifikace vyplácena podpora při rekvalifikaci.

2.9.3 Zdravotní politika

Zdravotní politika je nedílnou součástí sociální politiky sociálních států. Zahrnuje aktivity, které jsou nedílnou součástí zdravotnické péče, ale také aktivity, které pomáhají chránit a podporovat zdraví, ve smyslu zamezení nemoci. V České republice je zdravotní politika transformována od roku 1990 s cílem vybudovat liberální a efektivní zdravotní systém, ve kterém mají občané právo na přístup ke zdravotní péči. Tato dostupnost je zaručena státem a je financována z fondu všeobecného zdravotního pojištění, zajištěného na základě povinné solidarity. Znamená to, že zdravotní péče je proplácena na základě smlouvy zdravotní pojišťovny a zdravotnických zařízení, tedy bez finanční účasti pacienta. V současné době se však ministr zdravotnictví snaží prosadit reformu zdravotnictví, ve které by se částečné proplácení péče pacientem zlegalizovalo.

2.9.4 Vzdělávací politika

Vzdělání je stěžejní aktivitou v každé společnosti. V různých společnostech plní vzdělání rovněž preventivní, nápravné, socializační, profesionalizační, ekonomické a sociálně-kulturní funkce. Vzdělávací politika je souhrnem konkrétních činností a opatření, kterými vzdělávací subjekty usilují o naplnění rolí vzdělání ve společnosti.

2.9.5 Bytová politika

Bydlení je nejdůležitější potřebou lidstva a nedílnou součástí každého života. Je významnou složkou sociálního rozvoje. Náklady na zajištění potřeb domácnosti jsou natolik složité a nákladné, že určitá část obyvatel je závislá na aktivitách státu. Efektivní bytová politika musí vytvořit zásadní podmínky pro fungování bytového

trhu tak, aby byl optimálně doplňován státní podporou tak, aby vlastní bydlení bylo dostupné i pro nízko-příjmové skupiny.

2.9.6 Rodinná politika

Rodina je základní jednotkou společnosti, kde plní významné společenské funkce (biologickou, ekonomickou, sociální a výchovnou). Cílem rodinné politiky je zmírňování narůstajících nákladů rodin souvisejících s přítomností dětí v rodině.

Velkou podporou rodinám bylo přijetí zákona o státní sociální podpoře, který řešil dosud neřešené situace (např. příspěvek na bydlení) a přinesl rodinám velkou úlevu. Podstatné pro realizaci nového pojetí bylo vymezení pojmů rodiny, dítěte, příjmu a životního minima rodiny. Právě rodinná politika se stává středem předvolebních programů. Bohužel s každými volbami pak nastávají doby nezájmu, kdy se této problematice opět nikdo nevěnuje.

3 SOCIÁLNÍ STÁT (WELFARE STATE)

3.1 Základní vymezení

Role státu v sociální politice je nenahraditelná a velmi významná. Stát skrze svou administrativu poskytuje zákonem dané materiální prostředky osobám, které nejsou schopny se o sebe dostatečně postarat vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, věku, pohlaví, atd. Přesná definice welfare state není, stejně jako u sociální politiky, přesně stanovena. Nejrozšířenější definice je vymežována jako

„stát, v němž odpovědnost za základní životní podmínky není jen záležitostí jedinců a jejich rodin, ale i záležitostí veřejnou.“⁷

Ve 20. století došlo k vytvoření současné koncepce welfare state. Významní politikové té doby přišli s novým pojetím odpovědnosti vlády za životní podmínky (blahobyt) občanů. Zdůrazňovali ochranu jednotlivce státu před náhodnými vlivy a garantovali minimální standard všem občanům.

Základní myšlenkou konceptu welfare state je přerozdělování, tedy cestou veřejné politiky znovu rozdělit to, co již bylo jednou rozděleno trhem s cílem :

- vyrovnání šancí při vstupu do života a vytváření pomocí sociální politiky podmínky a předpoklady pro to, aby byl zajištěn všem občanům odpovídající standard,
- zabezpečení podmínek a předpokladů pro dlouhodobou stabilitu a prosperitu společnosti

3.2 Definice sociálního státu

Welfare state bývá nejčastěji definován jako stát, který:

- » se výrazně angažuje v řešení problémů svých občanů a v sociální oblasti má výsadní postavení,
- » ve velké míře přebírá na sebe sociální jištění obyvatel,
- » je možné charakterizovat rozsáhlým a jednotným systémem sociálního zabezpečení a značným rozsahem služeb poskytovaných zdarma nebo za ceny neodpovídající hodnotě,

⁷ Srv. Krebs. „Sociální politika“. s. 60

- » se vyznačuje vysokou mírou redistribuce,
- » je neobyčejně náročný na ekonomické zdroje,
- » vede k centralizaci, byrokratizaci a anonymitě.

Je nutné si uvědomit, že welfare state je v každé zemi jedinečným systémem a je zcela konkrétní a specifický k podmínkám té země.

3.3 Typologie (modely) sociálního státu:

3.3.1 Liberální model (reziduální model státu)

Pozornost tohoto modelu je zaměřena na část populace, které hrozí sociální vyloučení. Výhodami je vysoká motivace lidí k práci a k zachování zdraví. Na druhou stranu dochází k velké diferenciaci, model je velmi tvrdý a dochází k ohrožení velkých skupin lidí.

3.3.2 Sociálně demokratický model (institucionálně nedistributivní = přerozdělovací)

Koncepce tohoto modelu je obsažena v sociálně demokratických ideálech. Snaží se o to, aby se všichni lidé měli stejně ("bohatým brát a chudým dávat"). Stát má u tohoto modelu monopolní postavení. Jednou z velkých výhod je princip solidarity. Bohužel u tohoto modelu převažují nevýhody. Sociálně-demokratický model nemotivuje občany ke snaze zlepšit si vlastní situaci („stát se o nás postará“), demotivuje k přílišnému zisku, protože za vyšší příjmy odvedou vyšší daně. Raději zůstávají na dávkách, ze kterých nemusí odvádět daně. Tato situace pak vede k plýtvání financemi, které jinde chybí.

3.3.3 Konzervativní model (pracovně výkonový model korporativní)

Jedná se o model pracovně-výkonový, kde hlavním principem je odměnění lidí po zásluze nebo za výkon. Vychází z tradičního zachovávání hodnot, rozvrstvení společnosti, zachovávání tradice. Principy jsou postaveny na institucích, které sdružují představitele sociálně-ekonomických skupin (cechy, církve, odbory, svazy

zaměstnavatelů,...). Hlavní roli mají jednotlivé korporace. Výhoda tohoto modelu je určitá snaha o stabilitu systému. Na druhou stranu však brání pokroku.

Tabulka č. 1. Hlavní rysy modelů sociálního státu

Charakteristiky	Reziduální	Pracovně výkonový	Institucionálně redistributivní
	Liberální model ST	Konzervativní model	Sociálně demokratický
Odpovědnost státu	minimální	optimální, částečná	maximální (totální)
Distribuce zdrojů podle potřeb	okraj.záležitost, nezajímá se o to (marginální)	částečně (sekundární)	vychází z toho (primární)
Rozsah povinně poskytovaných služeb	omezený	extenzivní	úplný
Populace krytá povinně poskytovanými službami	zbytková (menšina)	diferencovaná (většina)	co největší (všichni)
Výše soc. dávek	nízká	diferencovaná (střední)	vysoká
Část národního důchodu (HDP) určena na soc. výdaje	nízká	střední	vysoká
Zkoumání potřebnosti, zda soc. dávku občan dostane (means tests)	vysoké (primární)	sekundární	nízké (většina dávek se dostává bez ohledu na potřeby)- marginální
Povaha klientů	příjemci jsou chudáci	občané na různém stupni soc.-ek. žebříčku	všichni členové společnosti
Status klientů	nízký	střední	vysoký

Z tabulky je zřejmé, že jako nejideálnější se jeví model konzervativní. Bohužel v České republice převažují tendence sociálně-demokratického modelu. V současné době je však patrná snaha o přechod k systému pracovně výkonovému.

4 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

4.1 Obecné vymezení

S rozvojem ekonomiky dochází ke změně životních podmínek, způsobu a charakteru pracovních možností. Lze říci, že dochází k celkové změně životního stylu společnosti. Všechny tyto změny s sebou přináší řadu sociálních rizik, které mohou zkomplikovat situaci nejednoho občana. Právě proto se otázka sociálního zabezpečení stává jedním z nejdiskutovanějších témat a snaha každé společnosti je těmto situacím předcházet, zmírňovat je a odstraňovat.

Stejně jako většina pojmů sociální politiky, má i sociální zabezpečení mnoho definic a pojetí. V obecném pojetí lze sociální zabezpečení chápat jako součást sociální politiky a jako prostředek k uskutečňování jejích úkolů a cílů. Znamená to tedy, že sociální zabezpečení lze rovněž definovat jako:

„soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování, a odstraňování následků sociálních událostí občanů.“⁸

V užším pojetí lze sociální zabezpečení vymezit jako systémy náhradních zdrojů, které zabezpečují relativní stabilitu, přiměřenou minimální úroveň sociálního zabezpečení a sociální suverenitu následujícími formami:

- ⇒ sociálními příjmy,
- ⇒ sociálními službami,
- ⇒ sociálními azyly.

Nejrozšířenější definicí sociálního zabezpečení je označení pro všechny sociální instituce poskytující občanům za zákonem stanovených podmínek poradenství, prevenci, věcné a peněžní plnění, služby a azyl k uspokojení jejich základních sociálních potřeb.

⁸ Viz Krebs, „Sociální politika“, s. 126

Obsahově lze sociální zabezpečení vymezit na⁹:

- ☞ péči o zdraví (léčebné, preventivní),
- ☞ zabezpečení při dočasné neschopnosti pro nemoc a úraz,
- ☞ zabezpečení matek v případě těhotenství a mateřství,
- ☞ pomoc při výchově dětí v rodině,
- ☞ zabezpečení při invaliditě,
- ☞ zabezpečení ve stáří,
- ☞ zabezpečení rodinných příslušníků a pozůstalých,
- ☞ zabezpečení v nezaměstnanosti.

4.2 Principy sociálního zabezpečení¹⁰

4.2.1 Princip univerzality (všeobecnosti)

Tento princip vyžaduje rozšíření zabezpečení na všechny občany tak, aby jim byla v případě existenčního ohrožení, za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek, poskytnuta základní dávka. Uplatnění principu univerzality však neznamená, že občan je zbaven odpovědnosti za svou budoucnost.

4.2.2 Princip uniformity (rovnosti)

Snaha o zabezpečení všech potřebných občanů podle stejných podmínek. Neznamená to však „všem stejně“. Stejně jako v předchozím principu musí být splněny zákonem stanovené podmínky.

4.2.3 Princip komplexnosti (úplnosti)

Princip komplexnosti je postaven na nárokování dávek od nezbytného k úplnému. Současný systém toto splňuje jak v dávkové (peněžité) oblasti, tak v oblasti služeb.

⁹ Viz Krebs, „Sociální politika“. s. 127

¹⁰ Viz Krebs, „Sociální politika“. s. 138

4.2.4 Princip adekvátnosti

Výše jednotlivých služeb i dávek musí být přiměřeny sociálním potřebám a především individuálnímu přičinění jednotlivých osob.

4.2.5 Princip sociální garance

System sociálního zabezpečení musí všem občanům poskytovat sociální garance při vzniku společensky uznaných životních událostí a vytvořit regionální záchrannou sociální síť tak, aby všichni občané dosahovali alespoň společensky uznanou minimální hranici životní úrovně.

4.2.6 Princip sociální solidarity

Tento princip by měl být rozvíjen ve dvou rovinách:

- ⇒ občané s vyššími příjmy by se měli podílet na zabezpečení občanů s nižšími příjmy,
- ⇒ ekonomicky aktivní obyvatelstvo by mělo přispívat k úhradě dávek občanů nacházejících se ve společensky uznaných sociálních událostech. Princip je realizován přerozdělováním sociálních fondů ve prospěch chudších občanů.

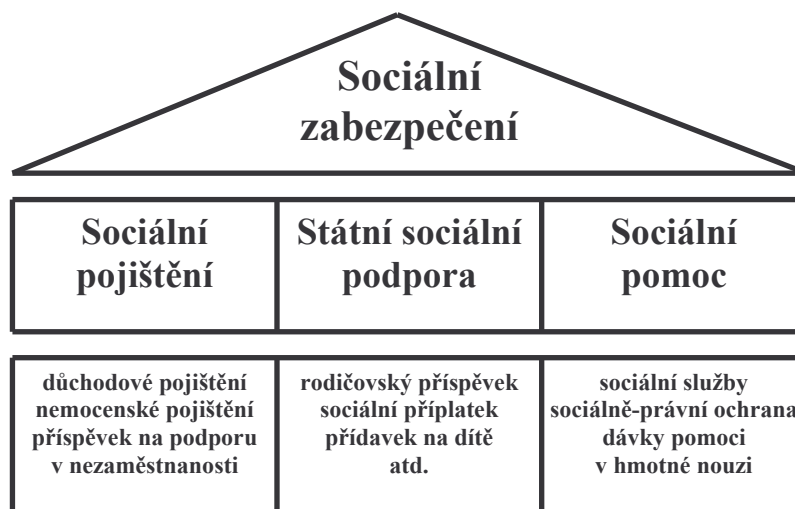
4.3 Sociální zabezpečení v České republice

Sociální zabezpečení je v České republice tvořeno třemi samostatně působícími systémy:

- sociálním pojištěním
- systémem státní sociální podpory
- systémem sociální pomoci

Výše uvedené systémy se dělí dle tří aspektů:

- jakou sociální situaci řeší,
- jakým způsobem jsou dávky financovány,
- jakým způsobem jsou systémy organizačně zabezpečeny.

4.4 Sociální pojištění

Tento institucionální systém je zajišťován skrze zákonem stanovené, a tedy povinné, pojistné poplatky, které má zajistit budoucnost občana pro případ pojistné události, kterou nebude moci ovlivnit. Poplatníkem pojistného jsou především zaměstnanci, organizace a osoby samostatně výdělečně činné. Vybrané pojistné je příjmem státního rozpočtu. Sociální pojištění je výrazem sociální odpovědnosti občanů k sobě a ke své rodině. Podle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení, se jedná o pojištění:

- » důchodové,
- » nemocenské,
- » příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- » penzijní připojištění.

4.4.1 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění zabezpečuje základní případy dlouhodobého ohrožení, které vznikly následkem sociální události, při které dochází ke ztrátě zdroje obživy a zároveň schopnosti si obživu zajistit. Zajišťují se následující sociální situace:

- ☞ stáří
- ☞ invalidita
- ☞ ovdovění a osiřené

Z těchto situací se tedy odvozují následující dávky:

- ⇒ starobní důchod
- ⇒ částečný/plný invalidní důchod

- ⇒ vdovský/vdovecký důchod
- ⇒ sirotčí důchod
- ⇒ důchod za výsluhu let

Základní důchodová soustava je povinná pro všechny občany, resp. fyzické osoby výdělečně činné na území České republiky. Tento požadavek povinné účasti se snaží zabránit chudobě a je základním prvkem principu solidarity. Toto je nezbytné k zajištění potřebných prostředků na úhradu vyplácených důchodů.

4.4.2 Nemocenské pojištění

Soustava dávek nemocenského pojištění ve své podstatě zahrnuje pojištění (na rozdíl od důchodového) krátkodobých následků sociálních událostí. Podmínkou nároku na dávku nemocenského pojištění je, že v důsledku definované události skutečně dochází ke ztrátě příjmu (výdělku).

Mezi sociální události, které vytváří potřebu krátkodobého zabezpečení patří:

- dočasná pracovní neschopnost k výkonu dosavadního zaměstnání z důvodu nemoci, úrazu nebo hospitalizace,
- ošetřování nemocného člena rodiny,
- těhotenství a mateřství,
- karanténa nařízená podle předpisů o boji proti přenosným nemocem.

Na základě výše uvedených událostí se ze systému nemocenského pojištění poskytují tyto dávky:

- nemocenská,
- podpora při ošetřování člena rodiny,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- peněžitá pomoc v mateřství.

Systém nemocenského pojištění úzce souvisí nejen se sociálním zabezpečením, ale také se systémem zdravotního pojištění, daňovým systémem, s trhem práce a dalšími systémy národního hospodářství.

4.4.3 Podpora v nezaměstnanosti¹¹

Podpora v nezaměstnanosti je určena občanům, kteří nemohou najít zaměstnání. Podpora je pak poskytována na základě několika podmínek. Uchazeči o zaměstnání, kterému nebylo do 7 kalendářních dnů od podání žádosti o zprostředkování zaměstnání nabídnuto vhodné zaměstnání nebo nebyla zabezpečena rekvalifikace na nové zaměstnání, má nárok na podporu v nezaměstnanosti. Podpora mu pak náleží ode dne zařazení uchazeče o zaměstnání do evidence.

Další podmínkou je délka předchozího zaměstnání alespoň 12 měsíců v posledních třech letech před podáním žádosti o zprostředkování zaměstnání. Do doby zaměstnání se započítává také doba:

- ✓ přípravy osoby se zdravotním postižením k práci,
- ✓ osobní péče o dítě ve věku do tří let nebo o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené, vyžadující mimořádnou péči,
- ✓ doba osobní péče o převážně nebo úplně bezmocnou fyzickou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let, pokud s uchazečem tato osoba trvale žije,
- ✓ doba pobírání plného invalidního důchodu¹².

Podpora v nezaměstnanosti se neposkytuje, jestliže uchazeč o zaměstnání:

- ℵ splňuje podmínky pro nárok na starobní důchod;
- ℵ je hmotně zabezpečen peněžními dávkami nemocenského pojištění, nahrazujícími ušlý výdělek,
- ℵ nastoupil vazbu nebo výkon trestu odnětí svobody,
- ℵ bez vážných osobních nebo rodinných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo na rekvalifikaci pro nové vhodné zaměstnání,
- ℵ úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání,
- ℵ v posledních 6 měsících opětovně ukončil zaměstnání sám bez vážných důvodů, nebo s ním v tuto dobu bylo zaměstnání ukončeno pro neuspokojivé pracovní výsledky nebo pro porušování povinností vyplývajících ze zaměstnání,
- ℵ pobývá v zahraničí déle než 30 dnů.

¹¹ Podpora v nezaměstnanosti je upravena zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

¹² Dle § 41 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání nebrání:

- ☞ výkon činnosti na základě pracovního nebo služebního poměru, pokud je činnost vykonávána v rozsahu kratším než polovina stanovené týdenní pracovní doby a měsíční výdělek je nižší než polovina minimální mzdy, nebo
- ☞ výkon činnosti na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud za období, na které byly sjednány, měsíční odměna nebo průměrná měsíční odměna je nižší než polovina minimální mzdy¹³.

Uchazeč o zaměstnání je povinen úřadu práce výkon této činnosti, její rozsah a výši odměny ohlásit a doložit. V případě výkonu více činností se pro účely splnění podmínky měsíčního výdělku měsíční výdělky (odměny) sčítají.

Podpora se poskytuje uchazečům o zaměstnání po podpůrčí dobu. Podpůrčí doba činí u uchazeče o zaměstnání:

- do 50 let věku 6 měsíců,
- od 50 do 55 let věku 9 měsíců,
- nad 55 let věku 12 měsíců.

V případě rekvalifikace zabezpečované úřadem práce se podpora uchazeči poskytne až do ukončení rekvalifikace, tj. po celou dobu rekvalifikace.

Do podpůrčí doby se nezapočítává doba:

- poskytování podpory při rekvalifikaci,
- po kterou byl uchazeč hmotně zabezpečen peněžitými dávkami nemocenského pojištění, nahrazujícími úslou mzdu, a z toho důvodu mu nebyla podpora poskytována,
- vazby.

Po uplynutí podpůrčí doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení, tedy dávkami pomoci v hmotné nouzi, které jsou předmětem praktické části této práce.

¹³ V současnosti je minimální mzda 8.000,- Kč.

4.5 Státní sociální podpora¹⁴

Hlavním cílem tohoto systému je podpora státu rodinám s dětmi. Východiskem systému je princip participace, na jehož základě stát poskytuje sociální dávky rodinám, které nejsou schopny ze svých prostředků zajistit určité uznané sociální situace. Zároveň je uplatňován princip solidarity. Základem pro určení výše dávek je životní minimum, které prošlo významnou změnou. Tato změna je popsána v praktické části.

V rámci systému státní sociální podpory jsou vytvořeny následující dávky:

Dávky státní sociální podpory, které jsou poskytovány v závislosti na příjmu

- ⇒ Přídavek na dítě
- ⇒ Sociální příplatek
- ⇒ Příspěvek na bydlení

Dávky státní sociální podpory, které jsou poskytovány bez závislosti na příjmu

- ⇒ Rodičovský příspěvek
- ⇒ Příspěvek na školní pomůcky
- ⇒ Porodné
- ⇒ Pohřebné

Dávky pěstounské péče

- ⇒ Příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- ⇒ Odměna pěstouna
- ⇒ Příspěvek při převzetí dítěte
- ⇒ Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

¹⁴ Systém státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

5 SOCIÁLNÍ POMOC

Systém sociální pomoci vychází z předpokladu, že každý občan nese odpovědnost sám za sebe a za svou budoucnost. Jestliže se dostane do sociálně neuspokojivé situace, nastupuje systém sociální pomoci jako projev lidské solidarity a dobročinnosti.

5.1 Cíle sociální politiky

5.1.1 *Navrácení občanu v sociálně neuspokojivé situaci co nejrychleji sociální suverenitu*

Většina situací v sociálně-ekonomickém postavení občanů je přechodným obdobím. Jedná se tak o časově omezenou ztrátu sociální suverenity. Sociální pomoc je zde tedy proto, aby co nejrychleji vymanila člověka a jeho rodinu z neuspokojivé situace tak, aby s návratem sociální suverenity mohl občan plně převzít i odpovědnost sám za sebe i svou rodinu.

5.1.2 *Pomoc překonat stadium sociálně-ekonomických obtíží*

Menší část občanů se může ocitnout v situaci, kdy nelze předpokládat rychlé navrácení suverenity. Jedná se především o situace, kdy je v rodině větší počet dětí, sociálně nepřizpůsobení či tělesně postižení občané. Sociální pomoc se v těchto situacích snaží o zabránění dalšího propadu. Snaží se o integraci do společnosti tak, aby se tyto osoby nestaly plně závislé na péči společnosti.

5.1.3 *Řešit jeho trvalé sociálně svízelné postavení*

Poslední skupina občanů je tvořena lidmi, kteří nemohou ani s pomocí získat zpět sociální suverenitu a budou trvale odkázáni na lidskou solidaritu a dobročinnost. Základním cílem sociální pomoci je zabránění propadu občana a jeho rodiny do trvalé sociální závislosti. Jedná se především o pomoc k dosažení způsobilosti k soběstačnému životu ve společnosti.

5.2 *Principy sociální pomoci*¹⁵

- ✓ odstraňování výsadního práva sociální pomoci,
- ✓ přesun kompetencí a funkcí státní sociální správy na menší organizační jednotky,
- ✓ demokratizace sociální správy,
- ✓ zvýšení zdrojů pomoci,
- ✓ změna objektů sociální pomoci,
- ✓ zvětšení nástrojů sociální pomoci,
- ✓ zlidštění prostředků sociální pomoci,
- ✓ přiměřenost sociální pomoci sociální potřebě,
- ✓ zosobnění sociální pomoci,
- ✓ z odbornění sociální pomoci, tj. kvalifikovaní pracovníci budou sociální pomoc aplikovat.

5.3 *Subjekty sociální pomoci*

Nejvýznamnějším subjektem sociální pomoci je rodina jako nejpřirozenější sociální skupina, která je schopna v rámci vzájemné solidarity zabezpečit péči o své členy a formovat jejich potřeby od dětství až po stáří. Rodina poskytuje základní sociální jistotu. Vzhledem k možnostem si rodina poskytuje vzájemnou ochranu, podporu a pomoc.

Sociální pomoc je určena k zabezpečení základních životních potřeb osob v situaci nedostatku hmotných prostředků a v těch sociálních situacích, kdy si občané nemohou pomoci sami, ani jim není schopna pomoci jejich rodina. Sociální pomoc vytváří nejjemnější síť, které bude mít schopnosti a možnosti řešit nastalé problémy. Sociální pomoc řeší situace:

- ⌘ kdy jsou ohrožena práva občana¹⁶,
- ⌘ kdy se občan nachází v hmotné nouzi,
- ⌘ kdy je občan v sociální nouzi a není schopen zabezpečit své potřeby vlastními silami,
- ⌘ kdy mu tyto situace hrozí.

¹⁵ Srv. Krebs, „Sociální politika“, s. 213

¹⁶ Na základě Listiny práv a svobod

5.4 Nástroje sociální pomoci

Základními nástroji sociální pomoci jsou:

- ☞ poradenství,
- ☞ sociální prevence,
- ☞ sociálně-právní ochrana dětí,
- ☞ dávky pomoci v hmotné nouzi,
- ☞ sociální služby.

Na základě tohoto výčtu nástrojů sociální pomoci je zřejmé, že sociální pomoc sahá i do jiných systémů, např. do občanského, trestního nebo mezinárodního práva.

5.4.1 Poradenství

Poradenství je forma pomoci, kdy dochází k výměně informace mezi poradcem a klientem. V tomto pojetí lze informaci chápat rovněž jako poučení. Poradenství může být chápáno jako metoda redukování emocionálního napětí, proces učení, či jako metoda pomoci člověku při řešení problémů. Úkolem poradenství je poskytnutí pomoci při řešení obtížných sociálních situací občanů, do nichž se oni nebo jejich rodinní příslušníci dostávají. Poradenství zahrnuje jak preventivní tak nápravnou činnost. Preventivní činnost spočívá v předcházení či odstraňování příčin vzniku sociálních situací. Nápravná činnost pak pomáhá řešit sociální situace, které již vznikly. Poradenství je každodenní součástí činnosti sociálního pracovníka.

5.4.2 Sociálně - právní ochrana dětí

Sociálně - právní ochrana dětí zajišťuje ochranu práv dítěte na zdravý vývoj, řádnou výchovu a ochranu oprávněných zájmů dítěte včetně zájmů majetkových a zájmu na funkční rodině. Sociálně-právní ochrana dětí se zaměřuje na:

- děti, jejichž rodiče či vychovatelé nemohou či nechtějí plnit výchovné povinnosti,
- děti, které utíkají z domova, vedou nemravný, zahálčivý život,
- děti, které jsou oběti trestných činů.

5.4.3 Sociální prevence

Soubor aktivit ovlivňujících proces socializace a sociální integrace, které jsou zaměřeny na změnu nepříznivých sociálních podmínek, které vedou ke vzniku a šíření sociálně patologických jevů. Cílem sociální prevence je:

- ⇒ zabránění vzniku příčin negativních společenských jevů,
- ⇒ zamezení šíření sociálně patologických jevů,
- ⇒ sociální integraci osob, které jsou nositeli sociálně patologického chování.

Sociální prevence slouží tedy k ochraně společnosti před sociálně patologickým chováním (např. kriminalitou, toxikomanií, rasismem, sociálním parazitizmem a násilím), které ohrožují základní hodnoty společnosti. Důraz je kladen především na práci s mládeží a její ochranu před výše zmíněnými patologickými jevy.

5.4.4 Sociální služby

Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování, pomoc s výchovou, poskytnutí informace, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, psychoterapie, socioterapie, pomoc při prosazování práv a zájmů.

Cílem služeb je:

- podpora rozvoje nebo zachování stávající soběstačnosti uživatele, jeho návrat do vlastního domácího prostředí, obnovení nebo zachování původního životního stylu,
- rozvoj schopnosti uživatelů služeb a umožnit jim, pokud toho jsou schopni, vést samostatný život,
- snížení sociálního a zdravotního rizika souvisejícího se způsobem života uživatelů.

Mezi základní činnosti při poskytování sociálních služeb je pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství,

zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Obsah základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb stanoví prováděcí předpis.

5.4.4.1 Přehled poskytovaných služeb

5.4.4.1.1 Služby poskytované bezplatně:

- ☞ terénní programy
- ☞ sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ☞ služby následné péče a doléčovací
- ☞ nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- ☞ krizová pomoc
- ☞ nízkoprahová denní centra
- ☞ telefonická krizová intervence
- ☞ kontaktní centra
- ☞ služby rané péče
- ☞ sociální poradenství
- ☞ sociálně zdravotní služby
- ☞ sociální rehabilitace.

5.4.4.1.2 Služby poskytované za poplatek:

- ☞ terapeutické komunity
- ☞ noclehárny
- ☞ domovy pro seniory
- ☞ azylové domy
- ☞ domy na půl cesty
- ☞ chráněné bydlení
- ☞ odlehčovací služby
- ☞ centra denních služeb
- ☞ stacionáře (denní, týdenní)
- ☞ domovy pro osoby se zdravotním postižením
- ☞ podporované bydlení
- ☞ průvodcovská, předčitatelská a tlumočnická služba
- ☞ pečovatelská služba
- ☞ osobní asistence

5.4.5 *Systém (dávky) pomoci v hmotné nouzi*

Systém pomoci v hmotné nouzi je moderním systémem pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, nastaveným tak, aby byl občan motivován k aktivnímu postoji k zabezpečení prostředků, zajišťujících jejich základní životní potřeby i potřeby osob, s nimiž sdílí domácnost. Systém se snaží o zabránění sociálního vyloučení (např. dlouhým setrváváním na dávce) a je jednotný pro celou Českou republiku. Tato jednotnost je způsobena jednotným technickým, resp. programovým

vybavením. Vychází se z principu, že každá osoba, která pracuje se musí mít lépe než ta, která setrvává na dávkách a práci se vyhýbá.

V novém systému mohou občané žádat o tři dávky:

- ✓ příspěvek na živobytí, který nahrazuje dávku sociální péče poskytovanou dle původního zákona o sociální potřebnosti,
- ✓ doplatek na bydlení, který spolu s příspěvkem na bydlení poskytovaným systémem státní sociální podpory řeší pomoc s úhradou nákladů spojených s bydlením,
- ✓ mimořádná okamžitá pomoc, která reaguje na některé specifické situace občanů v hmotné nouzi, spojené s nedostatkem finančních prostředků. Mimořádná okamžitá pomoc nahrazuje jednorázovou pomoc vyplácenou v původním systému.

Samozřejmostí je nárok občana na poskytnutí sociálního poradenství. V jeho rámci budou občanovi poskytnuty informace vedoucí k řešení jeho situace, popřípadě k předcházení vzniku situace hmotné nouze¹⁷. Zákon stanovuje sedm situací spojených s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Systém pomoci v hmotné nouzi je novým systémem řešícím vyplácení peněžitých dávek. Zákon, na základě něhož jsou dávky vypláceny, je platný od 1.ledna 2007 a je předmětem praktické části této práce.

¹⁷ Srv. www.mpsv.cz (tisková zpráva mpsv ze dne 06-11-15)

PRAKTICKÁ ČÁST

V rámci sociální pomoci jsou poskytovány účelové dávky okruhům osob s určitými specifickými potřebami. Jsou to občané, kteří potřebují zvláštní pomoc, dále občané společensky nepřizpůsobiví, občané zdravotně postižení, senioři a v neposlední řadě rodiny s nezaopatřenými dětmi.

Ode dne 1.ledna 2007 vstoupily v platnost dva nové zákony. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, který nahradil zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti a zákon č 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Díky přijetí těchto zákonů došlo k výrazným změnám, které zasáhly do života mnoha rodin.

Tyto změny lze jednoduše shrnout do následujících oblastí:

- ☞ novelizace životního minima
- ☞ okruh společně posuzovaných osob
- ☞ příjmy, posuzované období
- ☞ nová forma dávky
- ☞ ucelení systému

6 DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, vstoupil v platnost 1. ledna 2007. Zákon je především využíván systémem pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum má rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze. Dále plní sociálně ochrannou funkci. Vedle životního minima je pro dlouhodobě nezaměstnané dospělé zaveden institut existenčního minima. Životní ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Oblast bydlení řeší systém státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení. Těm, kteří přesto nejsou dostatečně finančně zajištěni, pak pomáhá systém pomoci v hmotné nouzi dávkou doplatek na bydlení. Životní minimum se využívá při zjišťování nároku na dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích a tvoří základ dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, vstoupil v platnost rovněž dne 1. ledna 2007. Zákon stanovuje podmínky pro pomoc osobám v hmotné nouzi a ruší dosavadní systém vyplácení dávek podle zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. Každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení situace hmotné nouze, ale také k předcházení jejího vzniku. Zákon vychází z principu, že každá osoba, která pracuje se musí mít lépe než ta, která nepracuje nebo se práci vyhýbají. Jde o první jednotný celorepublikový systém. Cílem je zabránění sociálního vyloučení. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je individuální sociální práce s klienty.

6.1 Životní minimum

6.1.1 Základní vymezení

Koncepce životního minima byla zpracována v letech 1990-1991 skupinou odborníků z celé řady státních úřadů, výzkumných ústavů a vysokých škol. Částky vycházely z lékařsky doporučených výživových dávek a aktuálních cen potravin. Náklady na domácnost byly stanoveny průměrem podle spotřeby různých skupin, a to na skromné úrovni. Nebrala se v úvahu spotřeba zbytných výrobků a předmětů dlouhodobé spotřeby, neboť se předpokládalo, že občan nebude odkázán na příjem ve výši životního minima dlouhodobě, ale maximálně jeden až dva roky¹⁸.

Životní minimum je zákonem vymezeno jako minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Základní změna vychází ze změny dvousložkového životního minima na jednosložkové. Původní minimum obsahovalo dvě složky:

- ⇒ složka obsahující částky k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb společně posuzovaných osob;
- ⇒ složka obsahující částky k zajištění nezbytných nákladů na domácnost¹⁹.

Současné životní minimum obsahuje pouze jednu složku, a to složku obsahující částky k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

¹⁸ Srv. <http://www.mpsv.cz/cs/3376>

¹⁹ Srv. Národní pojištění 8-9/2005, s. 41

Bylo zjištěno, že centrální stanovení částek na bydlení je obtížné, protože výdaje na domácnost se výrazně liší nejen podle počtu členů v domácnosti, ale také podle velikosti bytu (příp. domu), formy vlastnictví apod.

Bydlení se tedy ze životního minima vyčlenilo do samostatné dávky, která je nazvána příspěvek na bydlení a je vyplácena institutem úřadu práce, odborem státní sociální podpory.

Občané, kteří jsou vlastníky bytu nebo mají platnou nájemní smlouvu, mají nárok na získání příspěvku na bydlení, pokud jejich náklady na bydlení překročí stanovený podíl jejich příjmů. Občané, kteří bydlí v podnájmu nebo na ubytovnách na dávku ze systému státní sociální podpory pro nesplnění podmínek nedosáhnou. Mohou pak získat dávku pomoci v hmotné nouzi - doplatek na bydlení, za předpokladu, že se nachází v hmotné nouzi. Ze studií bylo zjištěno, že 90% posledních platných částek tvořilo nezbytné náklady na domácnost a zbývajících 10% tvořilo náklady na další společné potřeby domácnosti. Těchto 10% bylo připočítáno k původní hodnotě částky na výživu a byla tak stanovená výše nového životního minima²⁰.

6.1.2 Stanovení existenčního minima

Zákon o životním a existenčním minimu mimo jiné zavádí novou úroveň příjmů, tzv. existenční minimum. Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití²¹.

6.1.3 Výše životního a existenčního minima

Částka existenčního minima osoby činí 2020,- Kč měsíčně²². Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let²³.

Rozdělení životního minima zůstává neměnné dle rozdělení na životní minimum pro dospělou osobu a pro nezaopatřené dítě. Životní minimum jednotlivce,

²⁰ Srv. Národní pojištění 8-9/2005, s. 41

²¹ §1 odst. 1, zákona č. 110/2006 Sb.

²² §5 odst. 1, zákona č. 110/2006 Sb.

²³ §5 odst. 2, zákona č. 110/2006 Sb.

který je dospělou osobou, činí 3.126,- Kč měsíčně²⁴. Za jednotlivce se považuje osoba, která nežije v domácnosti s nezaopatřeným dítětem.

Je-li dospělá osoba posuzována s nezaopatřenými dětmi, pak životní minimum dospělé osoby, posuzované jako první, činí částku 2.880,- Kč měsíčně. U každé další dospělé osoby se jedná o částku 2.600,- Kč měsíčně.

V této oblasti došlo rovněž ke změně, protože původní zákon stanovil jednotnou částku pro dospělou osobu ve výši 2.400,- Kč měsíčně.

U nezaopatřených dětí se snížil počet věkových pásem:

- do 6 let věku činí částka životního minima 1.600,- Kč měsíčně,
- od 6 do 15 let věku činí částka životního minima 1.960,- Kč měsíčně,
- od 15 do 26 let věku činí částka životního minima 2.250,- Kč měsíčně²⁵.

Původní věková pásma byla:

- do 6 let věku činila částka životního minima 1.750,- Kč měsíčně,
- od 6 let do 10 let věku částka životního minima 1.950,- Kč měsíčně,
- od 10 let do 15 let věku částka životního minima 2.310,- Kč měsíčně,
- od 15 let do 26 let věku částka životního minima 2.530,- Kč měsíčně²⁶.

Stejně jako v původním znění zákona o životním minimu se i v současném znění nezaopatřenost posuzuje podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

6.2 Dávky pomoci v hmotné nouzi

6.2.1 Okruh společně posuzovaných osob²⁷

Okruh společně posuzovaných osob je základním pilířem pro výpočet dávky a je ukotven v zákonu o životním a existenčním minimu. Zákon o pomoci v hmotné nouzi pak okruh společně posuzovaných osob pro své potřeby dále upravuje.

²⁴ §2 zákona č. 110/2006 Sb.

²⁵ §3 odst. 2 zákona č. 110/2006 Sb.

²⁶ Viz Příloha - Vývoj částek životního minima

²⁷ §4 zákona č. 110/2006 Sb.

Správné vymezení okruhu společně posuzovaných osob, jejichž příjmy se posuzují společně, činí od počátku platnosti tohoto zákona značné potíže a je stále velmi diskutovaným tématem.

V první řadě jsou společně posuzováni rodiče a nezletilé nezaopatřené děti.

„Studentka ve věku 16 let bydlí společně se svým přítelem v samostatném bytě. Podle nového zákona musí být nadále posuzována se svými rodiči, popř. rodičem, kterému byla po rozvodu svěřena do péče.“

Značnou změnou je posuzování manželů. Dle původního zákona se posuzovali pouze rodiče se svými dětmi a nebylo podstatné, zda je či není rodič rozvedený. V novém zákoně již musí být manželé posuzováni společně. Je zde uplatňována vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely dle § 91 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. V situaci, kdy žadatelé o dávku nejsou rozvedeni a společně spolu nehospodaří, nastává pro úřady, které posuzují nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi, jeden z velkých problémů.

„Manželé mají společně dvě děti, avšak po dobu dvou let spolu již nežijí a oba manželé mají své partnery, příp. i děti. Podle zákona jsou posuzováni dohromady. Pokud však je jeden z manželů v cizině, ve výkonu trestu odnětí svobody, ve vazbě nebo osobou v pátrání, má žadatel o dávku pomoci za povinnost prokázat jednu z výše uvedených skutečností a následně pak zažádat o vyloučení manžela z okruhu společně posuzovaných osob.“

Další skupinu lze rozdělit na dva podokruhy:

A) Rodiče a nezletilé nezaopatřené děti, které nemohou či nechtějí pracovat či se po skončení povinné školní docházky nepřipravují na své budoucí povolání a příp. nesplňují další podmínky nezaopatřenosti.

B) Rodiče a zletilé děti. V tomto okruhu dochází k další výrazné změně, protože pokud ve společné domácnosti žili prarodiče, rodiče a děti, byli zde z okruhu

společně posuzovaných osob posuzování zvláště prarodiče a další okruh byl tvořen rodiči a jejich nezletilými dětmi. Nově tomu tak není a společně tvoří jeden okruh.

Z tohoto okruhu lze využít možné výjimky:

- ☞ pokud prarodič má partnera a alespoň jeden z nich je starobní důchodce, mají nárok být posuzováni samostatně,
- ☞ pokud v rodině žije další sourozenec rodiče nezaopatřeného dítěte, lze tuto osobu vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob, avšak prarodiče v případě, že nesplňuje výše uvedenou podmínku, vyloučit nelze,
- ☞ pokud ve společné domácnosti žijí pracující prarodiče, jejich zletilé dítě (rodič) a nezletilé dítě rodiče, musí být posuzováni všichni společně. Pokud má však rodič partnera, který s nimi byt užívá a společně hospodaří, považuje se partner rodiče a dítě za rodinu, na základě které jsou pracující prarodiče vyloučeni ze společně posuzovaného okruhu osob²⁸.

Pokud je jedna ze společně posuzovaných osob umístěna ve vazbě, v péči sociálních a výchovných ústavů nebo je osobou ve výkonu trestu a tato skutečnost trvá déle než jeden kalendářní měsíc, lze tuto osobu vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob. Naopak do okruhu společně posuzovaných osob patří rovněž osoby, které se přechodně nachází mimo byt, avšak byt za normálních okolností užívají (např. studující na středních a vysokých školách v jiných městech než je místo trvalého pobytu).

Pro potřeby dávky pomoci v hmotné nouzi - příspěvku na živobytí se okruh stanovuje podle počtu osob, které byt skutečně užívají. Rovněž se posuzuje, zda se jedná o dům s jednou nebo více bytovými jednotkami. Pro posouzení nároku na doplatek na bydlení se do okruhu společně posuzovaných osob započítávají všechny osoby, které v posuzovaném bydlišti mají trvalý pobyt.

6.2.2 Příjmy a rozhodné období

Pro zjištění skutečnosti, zda příjmy společně posuzovaných osob dosahují částky životního minima nebo existenčního minima, se porovnává úhrn jejich započítatelných příjmů s částkou životního minima. Rozhodným obdobím, za které

²⁸ Srv. Národní pojištění 10/2006 s. 28

se zjišťuje příjem pro účely posuzování vzniku nároku na dávku, je období 3 kalendářních měsíců předcházející měsíci, v němž byl uplatněn nárok na dávku. Pokud došlo u posuzované osoby nebo u některé ze společně posuzovaných osob k podstatnému poklesu příjmů, je rozhodným obdobím období kalendářního měsíce, ve kterém byla podána žádost o dávku. Dřívější zákonná úprava umožňovala dorovnat nedostatek finančních prostředků v daném měsíci.

Za podstatný pokles příjmů se považuje:

- a) ztráta nebo výrazné snížení příjmu z výdělečné činnosti,
- b) ukončení výplaty podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci,
- c) ukončení výplaty rodičovského příspěvku.

Mezi nejčtenější započitatelné příjmy patří:

- příjmy z výdělečné činnosti (ze zaměstnání, osoby samostatně výdělečně činné),
- dávky státní sociální podpory,
- dávky důchodového pojištění,
- dávky nemocenského pojištění, podpora v nezaměstnanosti,
- výživné dětí.

Příjmy vyloučené ze započitatelných příjmů

- ⇒ příspěvek na péči dle §11 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- ⇒ část sociálního příplatku a příspěvku na úhradu potřeb dítěte náležející ze zdravotních důvodů dle §22 odst. 1 a §32 odst. 3 zákona č. 117/1991 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,
- ⇒ dávky sociální péče poskytované vzhledem ke zdravotnímu stavu dle §86 a násl. zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- ⇒ zvláštní příspěvek k důchodu dle §5 a násl. zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje.

U osob, které mají v rozhodném období příjem z podnikání nebo ze samostatně výdělečné činnosti, stanoví zákon fikci příjmu tak, že za příjem osob se považuje:

- ✓ částka odpovídající měsíčnímu průměru těchto příjmů za období uvedené v daňovém přiznání za předchozí zdaňovací období, ve kterém byly zahrnuty

měsíce, v nichž byla alespoň část měsíce činnost vykonávána a osoba z ní měla příjmy,

- ✓ částka odpovídající jedné dvanáctině příjmů poplatníka daně z příjmů fyzických osob stanovené paušální částkou podle zákona o daních z příjmů²⁹.

Za minimální fiktivní příjem z podnikání a samostatně výdělečné činnosti se považuje nejméně částka ve výši 50% měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok.

Minimální částka pro osoby s podaným daňovým přiznáním, kterým nebyla stanovena paušální daň činí 9.500,- Kč. Pro osoby se stanovenou paušální daní to je polovina minimální částky považované za započitatelný příjem, tj. částka 4.750,- Kč.

Rozsah zápočtu příjmů pro účely hmotné nouze je nastaven tak, aby zvýhodňovala osoby s příjmy z výdělečné činnosti, popřípadě s příjmy, které tyto příjmy nahrazují, a to tak, že se započítávají jen z části, což vede k tomu, že se osoby stanou osobami v hmotné nouzi za výhodnějších podmínek. Tento přístup by měl být pro osoby závislé na dávkách pomoci v hmotné nouzi motivační.

Snížený zápočet příjmů:

A) příjmy, ze kterých se započítává 70%:

- 1) příjmy ze závislé činnosti (zaměstnání) a z funkčních požitků uvedených v §7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu
- 2) příjmy ze mzdových nároků vyplácených úřadem práce podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele

B) příjmy, ze kterých se započítává 80%:

- 1) dávky nemocenského pojištění
- 2) podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci

²⁹ §7a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

6.2.3 Příjmy pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi

Pro účely příspěvku na živobytí se vychází z příjmů uvedených v §7 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, s tím, že výše příjmů se sníží o přiměřené náklady na bydlení. Za přiměřené náklady na bydlení se pro tyto účely považují skutečné náklady na bydlení, nejvýše však do výše 30% (hl. město Praha do výše 35%) příjmů společně posuzovaných osob.

Pro určení přiměřených nákladů na bydlení se započítávají všechny příjmy s výjimkou sociálního příplatku a dávek pěstounské péče, příjmu z kapitálového majetku a příjmů uvedených v zákoně o životním a existenčním minimu, tedy další opakující se nebo pravidelné příjmy (tedy jiné než jsou uvedené v §7 odst. 2, písm. a) až i) zákona o životním a existenčním minimu).

6.2.4 Vytvoření nové formy dávky pomoci v hmotné nouzi

Osobě, která splňuje podmínky nároku na získání příspěvku na živobytí a lze u ní předpokládat, že se jedná o přechodný stav, se poskytuje příspěvek na živobytí ve vratné podobě, a to tak, že tato osoba je povinna za stanovených podmínek vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část orgánu pomoci v hmotné nouzi, který dávku vyplatil.

Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na živobytí ve vratné podobě je skutečnost, že žadatel nebo společně posuzovaná osoba očekávají zpětné obdržení zákonem nespecifikovaného příjmu, který následně dostatečně zabezpečí vlastní životní potřeby společně posuzovaných osob.

6.2.5 Ucelení technologie, pojmů a žádostí

Neopomenutelnou změnou je ucelení informační technologie, která má za následek zabránění duplicity podání žádostí jednou osobou. Dochází tím k zabránění čerpání dávek v různých obcích.

V rovině pojmosloví došlo k ucelení výrazu. Zatímco do konce roku 2006 se mezi občany používaly pro dávky sociální péče termíny jako např. dávky do hranice životního minima nebo dávky sociální potřebnosti, v současné době se termíny pro dávky sjednotily na příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Další nezanedbatelnou změnou je ucelení a sjednocení formulářů, potřebných pro vyhodnocení nároku na dávku pomoci v hmotné nouzi. Tyto formuláře jsou jednotné pro celou Českou republiku.

Poslední změnou je vytvoření aplikačního programu jednotného rovněž pro celou Českou republiku. Aby bylo možné tento program zprovoznit, bylo pořízeno Ministerstvem práce a sociálních věcí softwarové vybavení, které výše uvedenou aplikaci plně podporuje. Softwarové vybavení přineslo sjednocení kvality. V předchozím systému nebylo pevně ošetřeno softwarové vybavení. Dále se sjednotila databáze. Zde je nutné zmínit, že Česká republika má vytvořený centrální registr obyvatel. Ministerstvo práce a sociálních věcí však zvolilo ručně vytvořený registr úřadu práce, což mělo za následek další potíže³⁰ spojené s vyplácením dávek skrze pokladnu, která své informace čerpá právě z centrálního registru obyvatel³¹.

Posledním významným aspektem je možnost předávání údajů. Investice do technického i softwarového vybavení je v současné době velmi diskutovaným a kritizovaným tématem, protože pořízení vybavení činilo asi 570 milionů korun.

6.3 Srovnávací analýza

Hlavním záměrem reformy sociálních dávek byla úspora finančních prostředků vyplácených v systému sociální pomoci formou dávek pomoci v hmotné nouzi.

Město Varnsdorf bylo ustanoveno obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností (obec III Varnsdorf) pro obce Dolní Podluží, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín pod Jedlovou, Rybníště a Varnsdorf. Je tedy státem pověřeno k vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. Se spádovými oblastmi má obecní úřad obcí s rozšířenou působností Varnsdorf necelých 21.000 obyvatel. Ačkoliv se jedná o velice úzký vzorek pro srovnání, lze předpokládat, že výsledky budou podobné i u ostatních úřadů kompetentních k vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. V následující tabulce jsou uvedeny finanční prostředky vyplacené Městským úřadem ve Varnsdorfu na dávkách sociální péče v období do 31.12.2006 a dávek pomoci

³⁰ Srv. Sborník přednášek, s. 44

³¹ Tato situace vyplývala z praktické zkušenosti Městského úřadu ve Varnsdorfu.

v hmotné nouzi od 1.ledna.2007 a následně vysvětleny změny, které přineslo období platnosti nového systému.

Tabulka č. 2. Srovnání finančních prostředků vyplácených Městským úřadem ve Varnsdorfu v období od srpna 2006 do května 2007

Měsíce	Typ dávky	Částka v Kč
srpen 2006	dávka sociální péče	3 622 447,-
září 2006	dávka sociální péče	3 640 644,-
říjen 2006	dávka sociální péče	4 075 525,-
listopad 2006	dávka sociální péče	3 486 897,-
prosinec 2006	dávka sociální péče	3 693 727,-
leden 2007	dávka pomoci v HN	3 326 966,-
únor 2007	dávka pomoci v HN	2 996 216,-
březen 2007	dávka pomoci v HN	2 895 530,-
duben 2007	dávka pomoci v HN	2 651 863,-
květen 2007	dávka pomoci v HN	2 205 466,-

Z výše uvedené tabulky³² vyplývá, že kromě měsíce října 2006, kdy došlo k výraznému nárůstu vyplacených dávek a měsíce listopadu 2006, kdy na druhou stranu došlo k poklesu vyplacených prostředků, se v období do 31.12.2006 vyplacené finanční prostředky pohybovaly kolem částky 3.600.000,- Kč. Ode dne 1. ledna 2007 dochází k postupnému snižování vyplacených dávek. V měsících lednu 2007 a únoru 2007 se dávky pomoci v hmotné nouzi pohybovaly stále kolem hranice 3 milionů korun. Důvodem bylo zákonem stanovené překlenovací období, ve kterém byly dávky vypláceny podle nového systému, ale i podle systému sociální potřeby.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovil překlenovací období do 30.dubna 2007. Městský úřad Varnsdorf však již v březnu 2007 vyplácel všechny klienty podle zákona o pomoci v hmotné nouzi. Proto již v měsíci březnu je možné zaznamenat podstatný pokles vyplacených finančních prostředků.

V průběhu dalších měsíců tento sestup pokračoval. V měsíci květnu pak částka vyplacených financí činila přibližně o 1 milion korun méně než v měsíci lednu. Předchozí vláda tímto způsobem splnila svůj záměr a snížila finanční výdaje vyplácené v systému sociální pomoci.

³² Graf k tabulce je uveden v příloze č. 3

K tomuto poklesu došlo z důvodu posílení finančních toků v systému státní sociální podpory. Hlavním důvodem bylo oddělení složky nákladů na bydlení z životního minima. Tato složka byla převedena do dávky příspěvek na bydlení, která je vyplácena systémem státní sociální podpory. Zároveň došlo k upravení podmínek získání dávky příspěvku na bydlení tak, aby ji mohlo získat více občanů, než v předchozím systému. Dalším výrazným krokem bylo zvýšení rodičovského příspěvku téměř o 50%.

Je nutné si uvědomit, že nedošlo k ušetření financí vyplácených v systému sociálního zabezpečení. Došlo pouze ke zpřísnění mnoha oblastí pomoci v hmotné nouzi. Na druhou stranu jsou tyto „ušetřené“ finance vypláceny v systému státní sociální podpory.

V systému pomoci v hmotné nouzi tak zůstávají opravdu pouze občané, kteří nepobírají jednu z nově nastavených dávek státní sociální podpory.

Touto srovnávací analýzou byla potvrzena první z hypotéz stanovených v úvodu práce. Jak je možné zaznamenat z tabulky č. 2 na straně 42, došlo ke skutečnému snížení finančních prostředků vynakládaných na dávky pomoci v hmotné nouzi.

6.4 Pozitiva a negativa zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

6.4.1 Historie vzniku zákona o pomoci v hmotné nouzi

Problematikou současné koncepce sociálních dávek se zákonodárny sbor České republiky zabýval již od roku 2005. Jaká byla představa v roce 2005?

Návrh věcného záměru o hmotné nouzi obsahoval řadu motivačních prvků. Cílem tohoto záměru bylo to, aby se lidé, kteří se z objektivních či subjektivních důvodů dostali do hmotné nouze, snázili zvýšit svůj příjem vlastní prací a nespolehali se jen na příjmy ze sociálních dávek.

Zásady novelizace zákona o životním minimu přinášely zásadní konstrukční změnu od vzniku této ochranné kategorie ve smyslu evropského pojetí. Z dvousložkového životního minima se mělo přecházet na jednosložkové s tím, že

náklady spojené s bydlením občanů by měl řešit zákon o státní sociální podpoře a nově navrhovaný zákon o hmotné nouzi.

Důležitým principem, který věcný záměr zákona o hmotné nouzi také sledoval, bylo zabránění zneužívání dávkového systému hmotné nouze. Za osobu v hmotné nouzi by nebyl považován dlouhodobě nezaměstnaný, který by neprojevil snahu zvýšit si příjem vlastní prací – například by odmítl bez vážných důvodů (zdravotní, dopravní dostupnost) veřejně prospěšnou práci nebo krátkodobé zaměstnání. V takovém případě by mu byla výplata sociálních dávek zastavena.

Návrh zásad novelizace zákona o životním minimu počítal se zavedením institutu existenčního minima. Lidé, kteří by neprojevíli snahu řešit svou nedostatečnou finanční situaci, ale úřady by je přesto považovali za osoby v hmotné nouzi, by pobírali minimální částku na úrovni existenčního minima tak, aby jim byl zabezpečen určitý minimální životní standard. V žádném případě by však pro ně pobírání těchto prostředků nemělo být výhodné. Částka existenčního minima pro jednu dospělou osobu byla navrhována ve výši 2 010,- Kč měsíčně. Částka existenčního minima pro každou další dospělou osobu v domácnosti by činila 1 810,- Kč měsíčně.

Dne 14. 3. 2006 schválila Poslanecká sněmovna návrhy zákona o životním a existenčním minimu, zákona o pomoci v hmotné nouzi a zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím těchto nových právních předpisů. Zákon zavedl nové dávky, které nahradily řadu dosavadních.

Od 1. ledna 2007 tedy existují tři nové dávky – příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc a doplatek na bydlení, které nahradily dávky závislé na sociální potřebnosti (např. dávky poskytované podle zákona o sociální potřebnosti, příspěvek na společné stravování, peněžité a věcné dávky občanům, kteří se přechodně ocitli v mimořádně obtížných poměrech apod.)

V žádném případě tento krok nevedl ke zrušení všech sociálních dávek. Zanikly pouze dávky, které stát poskytoval sociálně potřebným a které v průběhu minulých let vznikaly za účelem řešení sociálních dopadů jednotlivých specifických událostí.

V současné době, ale již nemají opodstatnění. Jedná se například o příspěvek na topnou naftu. Ten byl zaveden v souvislosti s podstatným zvýšením ceny nafty, kterou někteří občané topili, a který se už dnes prakticky neposkytuje, apod. Dále

byly zrušeny dávky vyplácené v situacích, které jsou v současné době řešeny jiným způsobem. Jde např. o příspěvek na zřízení nebo na provoz telefonní účastnické stanice.

Nové právní normy nezrušily dávky státní sociální podpory (např. porodné, rodičovský příspěvek, přídavek na dítě nebo sociální příplatek). Jejich výše byla v návaznosti na změnu konstrukce životního minima přepočtena tak, aby se nezměnila.

Nově jsou řešeny dávky na bydlení. V budoucnu by měl každý občan vynakládat na bydlení maximálně 30 % (v Praze 35 %) svých příjmů a po zaplacení bydlení by mu měly zbýt prostředky alespoň na živobytí.

Ačkoliv byl zákon schválen pouze s drobnými změnami, přichází nová vláda s dalšími reformami. Sociální výbor tvrdil, že nepomáhá těm, kteří pomoc opravdu potřebují, ale jsou napsány pro profesionální příjemce. Tehdejší vláda argumentovala, že navrhované změny budou lidi motivovat k hledání práce.

6.4.2 Překlenovací období

Vzhledem k tomu, že jsem zaměstnána na obecním úřadu s rozšířenou působností, který je státem pověřený k vyplácení dávek hmotné nouze, účastnila jsem se přechodu ze starého systému na nový. Na základě získaných zkušeností se následně pokusím vymezit obtížné situace a zhodnotit klady a zápory nově vzniklého systému.

Zákonem stanovené období bylo stanoveno od 1. ledna 2007 do 30. dubna 2007. Do toho dne muselo dojít ke kompletní transformaci těch dávek, které byly v uplynulém roce vypláceny. Pracovnice tak musely se všemi klienty vyplňovat tiskopisy jednotné pro celou Českou republiku a následně tyto žádosti zpracovávat a zadávat do nové aplikace k vyhodnocování dávek. Vzhledem k tomu, že docházelo k radikálnímu snížení většiny dávek, musely tak pracovnice navíc čelit konfliktním situacím ze strany žadatelů o dávku.

6.4.3 Klady zákona

- Systém splnil svůj cíl motivovat klienty k nástupu i do méně placeného zaměstnání. Mnoho občanů dlouhodobě setrvávajících v systému sociální potřeby tak začalo pracovat.
- Systém prokázal záměr vlády, kdy cílem byla úspora finančních zdrojů. Objem vyplacených finančních prostředků vyplácených skupin klesl o 2/3 původně vyplácených prostředků.
- Ucelení písemností (formulářů).
- Centrální propojení s ostatními orgány pomoci v hmotné nouzi, což má za následek zamezení duplicity vyplácení jednoho klienta více orgány pomoci v hmotné nouzi.
- Propojení s dalšími subjekty státní správy - úřad práce, vč. odboru státní sociální podpory (připravuje se propojení s dalšími institucemi, např. Okresní správou sociálního zabezpečení, Finančním úřadem aj.).
- Zamezení zbytečného čerpání veřejných financí zpřísněním stanovení okruhu společně posuzovaných osob a uplatňování vzájemné vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi, ale také manžely (dříve nebyla vzájemná vyživovací povinnost takto striktně aplikována do zákona o sociální potřebnosti).
- Podpora aktivity klientů na hledání zaměstnání (což je však zároveň záporným bodem, protože pracovníci suplují práci úřadu práce a přibývá dokládání písemností, což přináší rozsáhlejší administrativní činnost).
- Vznik příspěvku ve vratné podobě.

6.4.4 Zápory zákona

- Nepřizpůsobení aplikace pro potřeby správního řádu, který je nedílnou součástí správního rozhodování.
- V původním systému byly pracovníce schopny určit, na základě čeho se dávka snížila. Jednalo se o přehledný systém, kdy se jednoduše dalo vypočítat, zda vznikne nárok na dávku. V současné situaci to již nejde. Pracovníci nejsou

schopny dopředu stanovit zda vznikne nárok na dávku, ani mnohdy nejsou schopny vysvětlit klientovi, z jakého důvodu došlo ke snížení dávky a jsou nuceny čelit nepříjemným konfliktním situacím. Výše uvedená skutečnost vychází z faktu, že aplikace podle složitých vzorců zohledňuje koeficienty, které jsou následně ve výpočtu dávky používány a ani pro obsluhu aplikace není výpočet nijak transparentní.

- Dalším negativním prvkem je nepřipravenost technologie, přesněji aplikačního programu. V současné době, tj. šest měsíců od počátku platnosti je program téměř každý týden obměňován a aktualizován, což pracovníce nutí k opětovné kontrole údajů v již zpracovaných žádostech.
- Zákon o pomoci v hmotné nouzi již neřeší postih záškoláctví za neplnění povinností zákonného zástupce v takovém rozsahu jako původní zákon. V původním systému byla rodině zastavena výplata dávky z důvodu vzniku neomluvených hodin dítěte v počtu nad 10 vyučovacích hodin. Současný zákon postihuje tyto rodiny pouze za předpokladu, že došlo k vydání pravomocného rozhodnutí pro přestupek za mravní ohrožení mládeže, a to tím, že lze rodině pouze snížit dávku na dobu 3 měsíců.
- Záměrem reformy měl být úbytek administrativy, bohužel se tak nestalo, úhrada vynaložených výdajů za bydlení musí být dokládána každý měsíc. V původním systému bylo tolerováno dokládání těchto výdajů čtvrtletně.
- Všechny výše uvedené zápory souvisí s aplikací a administrativou. Ve vztahu k dávkám jsou znevýhodňovány nájemníci a vlastníci bytů před jinou formou bydlení (podnájem, ubytovna, atd.). Nárok na doplatek na bydlení mají vlastníci nemovitosti a nájemníci bytů pouze v případě, že mají přiznán příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory. Pokud nárok nemají, zaniká jim automaticky nárok na doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi. Dle zákona jim může být dávka poskytnuta ze zvláštního zřetele. V této situaci však pracovníce naráží na nedostatek aplikace, která možnost výplaty ze zvláštního zřetele neumožňuje.
- Další znevýhodňovanou skupinou jsou osoby pečující doma o své rodiče, kteří by jinak byli odkázáni na pomoc ostatních nebo by museli být v ústavech se stálou

péči. V této oblasti si osobně myslím, že péče dětí o své nemohoucí rodiče by měla být více podporována a odměňována.

Tento přehled také potvrdil druhou hypotézu stanovenou v úvodu práce. Nový systém pomoci v hmotné nouzi má jistě mnoho kladů, avšak rovněž i mnoho záporů. Na základě zúčastněného pozorování mohu potvrdit, že největším nedostatkem je nepřipravenost jednotné aplikace, která počátkem června 2007 stále neřešila některé zákonem stanovené oblasti a nekoresponduje se správním řádem, se kterým je každý správní proces úzce spojen. Po praktické stránce bylo a stále je největším problémem pracovníků správné stanovení společně posuzovaného okruhu osob.

6.4.5 Návrh opatření

1. Upravení aplikace podle potřeb správního rozhodování a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.
2. Novelizace zákona především z důvodu znevýhodnění některých skupin. Pro potřeby rodiny je důležité především zajištění vlastního bydlení. Proto se nezdá účelné v plném rozsahu podporovat rodiny žijící dlouhodobě na sociálních ubytovnách a v podnájmech. Přednostní by měla být podpora vlastníků a nájemníků, aby docházelo k motivaci zajištění si vlastního bydlení.
3. Přezkoumání nutnosti dokládání všech písemností spojených s užíváním bytu každý měsíc. Snaha o snížení administrativy, aby pracovnícím vzniklo více časového prostoru a mohly se tak více fyzicky věnovat klientům, se kterými mají provádět individuální sociální práci.
4. Zjednodušení kontroly výpočtu dávky. Zamezí se tak zbytečnému nátlaku na pracovnice s dotazy o výši dávky.

7 ZÁVĚR

Jako téma své práce jsem si zvolila problematiku dávek pomoci v hmotné nouzi. V současné době se připravuje nová reforma sociálních dávek, která by údajně měla přinést zpřísnění a větší adresnost těchto dávek.

Dávky pomoci v hmotné nouzi nahradily dávky sociální péče, tudíž dále dorovnávají příjmy do hranice životního minima. Avšak na základě skutečností uvedených v praktické části vyplynulo, že jistě došlo ke zpřísnění nároku při získávání těchto dávek.

Hlavním cílem systému bylo motivování občanů k aktivnímu hledání zaměstnání a řešení složité životní situace. Snahou této práce bylo přiblížení celkového pojetí dávek pomoci v hmotné nouzi v kontextu sociální politiky.

Práci bych ráda věnovala odborné veřejnosti jako základní přehled zakotvení pomoci v hmotné nouzi v pojetí sociální politiky. Mým přáním je, aby se tato práce formou zpětné vazby dostala k tvůrcům zákona.

Je nesporné, že bude ještě dlouho trvat, než se celý systém hmotné nouze ustálí a poskytne tak změřitelné dopady na osoby žijící na dávkách pomoci v hmotné nouzi. V kapitole 6.3 jsem se pokusila nastínit o prvotní srovnávací vzorek, jakým způsobem se naplňuje záměr reformy.

Ačkoliv sociální síť v České republice není oproti ostatním evropským zemím štedrá a velkorysá, přesto dochází ke zneužívání veřejných financí. Je nutné si uvědomit, že problém nespočívá pouze v sociální politice. Úzce s touto otázkou souvisí rovněž politika zaměstnanosti, která je v současné době nastavena velmi tvrdě. Zaměstnavatelé nejsou dostatečně motivováni k vytváření míst pro mladé absolventy či občany před důchodem. Proto je důležité se při reformaci sociální oblasti nezabývat pouze úzkým okruhem, ale vzít vzniklé situace v kontextu nejrozličnějších oblastí.

Přestože je systém stále kritizován a jsou připravovány reformy, splnil systém svůj hlavní cíl. Tímto cílem bylo vytvoření takového prostředí, aby občané byli

motivování k nástupu i do méně placeného zaměstnání. Řada občanů, kteří dlouhodobě setrvali v systému sociální potřeby a nebyli zaměstnáni, v současné době již pracují. Rovněž došlo ke snížení finančních prostředků na výplatu těchto dávek. Obě hypotézy stanovené v úvodu práce byly kladně potvrzeny.

8 SEZNAM LITERATURY

Břeská, Naděžda; Vránová Lucie. **„Dávka pomoci v hmotné nouzi“**. 1. vyd. Ostrava: Anag, 2007. 407 s. ISBN 978-80-7263-378-4

Břeská, Naděžda; Vránová Lucie. **„Dávky sociální potřebnosti“**. 4. vyd. Ostrava: Anag, 2006. 359 s. ISBN 80-7263-335-X

Hacaperková, Dana, Mgr. **„Aktuality k chudinským dávkám“** (s. 37-45). Sborník přednášek ze XIV. konference Společnosti sociálních pracovníků. 1. vyd. Praha: MPSV, 2004. 104 s. ISBN 80-86552-92-6

Krebs, Vojtěch, a kol. **„Sociální politika“**. 2. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2002. 376 s. ISBN 80-86395-33-2

Matoušek, Oldřich, a kol. **„Základy sociální práce“**. 1. vyd. Praha: Portál 2001 312 s. ISBN 80-7178-473-7

Matoušek, Oldřich a kol. **„Slovník sociální práce“**. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0

Tomaš, Igor, a kol. **„Sociální správa“**. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 304 s. ISBN 80-7178-560-1

Zlámalová, Lenka. **„Pět pastí českého sociálního státu“**. Hospodářské noviny. 12.dubna 2007. s. 11

Národní pojištění. 8-9 / 2005, ročník 36. **„Sociální dávky“**. s. 40-42.

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

„Informace k zákonu o pomoci v hmotné nouzi“ [online]. cit. 12.5.2007. URL: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3209/151106b.pdf>

„Žádost o informace týkající se problematiky životního minima“ [online]. cit. 27.4.2007. URL: <http://www.mpsv.cz/cs/3376>

„Základní práva a povinnosti uchazeče a zájemce o zaměstnání“ [online]. cit. 6.6.2007. URL: http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/pravpov_uch

„Změny v oblasti sociálních dávek“ [online]. cit. 1.3.2007. URL:

http://www.epravo.cz/v01/index.php3?s1=1&s2=X&s3=X&s4=X&s5=S&s6=1&m=1&recid_cl=30863&typ=clanky

„Sociální výbor odmítl zákony o hmotné nouzi a existenčním minimu“ [online]. cit. 1.3.2007. URL:

http://www.epravo.cz/v01/index.php3?s1=1&s2=X&s3=X&s4=X&s5=S&s6=1&m=1&recid_cl=36840&typ=clanky

„Změny v oblasti sociálních dávek od 1. ledna 2007“ [online]. cit. 1.3.2007. URL:

http://www.epravo.cz/v01/index.php3?s1=1&s2=X&s3=X&s4=X&s5=S&s6=1&m=1&recid_cl=39421&typ=clanky

Hošek, Marián, MUDr. **„Dávky poskytovat těm, kteří je potřebují“** [online]. cit. 18.3.2007. URL: <http://www.mpsv.cz/cs/3800>

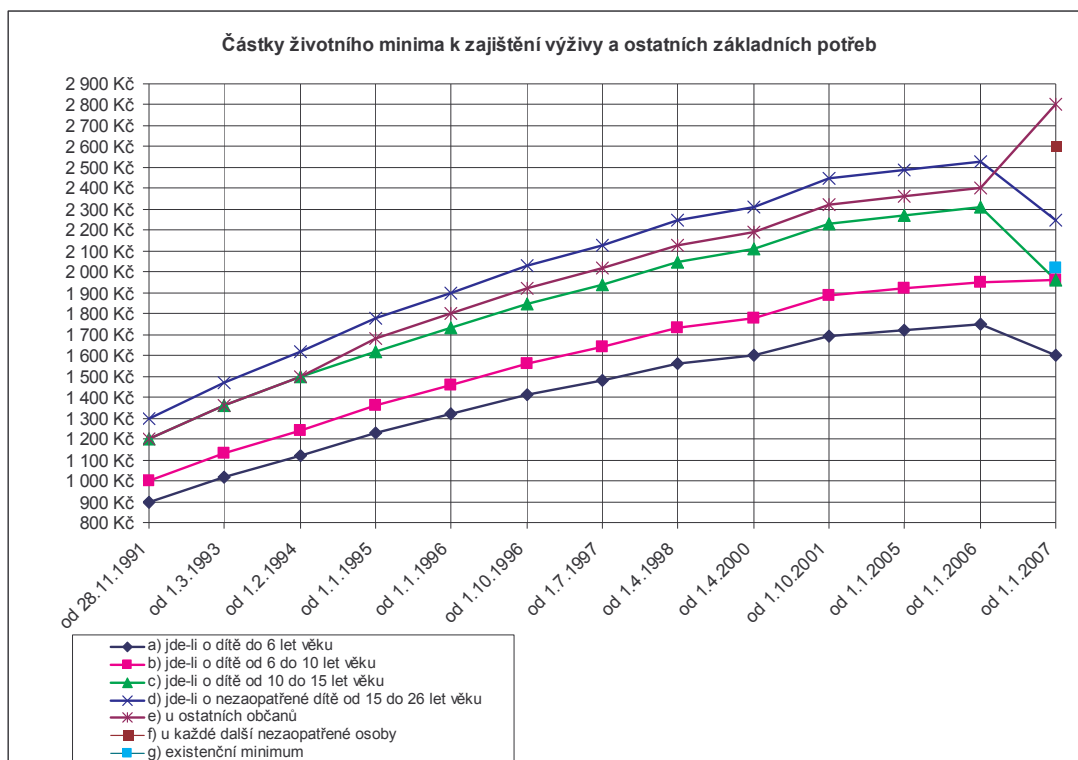
PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Vývoj životního minima - složky k zajištění výživy a ostatních základních potřeb
2. Vývoj životního minima - složky k zajištění nezbytných nákladů na domácnost
3. Srovnání finančních prostředků vyplacených Městským úřadem ve Varnsdorfu
v období od srpna 2006 do května 2007
4. Formulář - Žádost o příspěvek na živobytí
5. Formulář - Žádost o doplatek na bydlení
6. Formulář - Mimořádná okamžitá pomoc
7. Formulář - Informace o užívaném bytu
8. Formulář - Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech
9. Formulář - Doklad o výši měsíčních příjmů

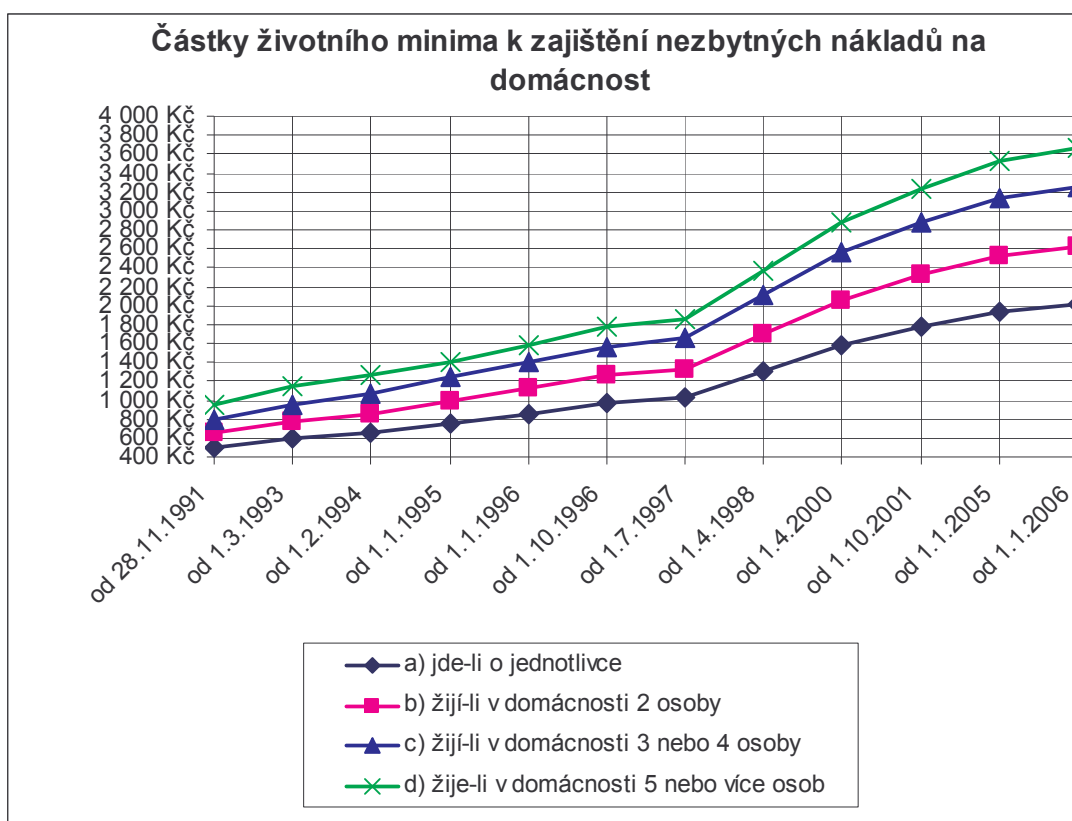
1. Vývoj částek životního minima od roku 1991 do roku 2007

- složka k zajištění výživy a ostatních základních potřeb

2. Vývoj částek životního minima od roku 1991 do roku 2007

- složka k zajištění nezbytných nákladů na domácnost

3. Srovnání finančních prostředků vyplacených Městským úřadem ve Varnsdorfu v období od srpna 2006 do května 2007

